

TADEUSZ WRÓBLEWSKI (1914-1972)

WSPOMNIENIE POŚMIERTNE

W dniu 13 lipca 1972 roku zmarł w Poznaniu jeden z najbardziej znanych i popularnych w Wielkopolsce etnografów, docent dr Tadeusz Wróblewski. Znali go wszyscy radiosłuchacze z niedzielnych audycji, w których swobodnie, w gawędziarskim stylu, wolnym od ciężkiej uczoneści, omawiał niby prozaiczne, ale charakterystyczne zjawiska kulturowe, tłumaczył ich sens i uczył patrzeć na nie jako na dokumenty wiecznie zmiennego życia. Był najbardziej „poznańskim”

ze wszystkich poznańskich etnografów. Urodził się w Poznaniu 10 lutego 1914 roku. Tu chodził do szkoły i uzyskał w r. 1933 w Gimnazjum im. Karola Marcinkowskiego świadectwo maturalne. W r. 1936 podjął w Poznaniu pracę w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych i zapisał się na studia etnograficzne. Przerwała je wojna i wy-

siedlenie do Ostrowca Świętokrzyskiego. Po powrocie do Poznania kontynuuje studia, pełniąc równocześnie funkcje asystenta-wolontariusza. Zajęcia w Katedrze Etnografii wypełniały mu cały wolny czas poza godzinami urzędowania w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, gdzie zarobkowo nadal pracował do r. 1950.

Roboty w Katedrze Etnografii było wtedy sporo. Należało po wojnie wszystko organizować od nowa. Pomagał więc profesorowi Frankowskiemu przy restytuowaniu katedry. Szczególnie dużo wysiłku włożył w gromadzenie księgozbioru, urządzanie pomieszczeń Katedry i zdobywanie najniezbędniejszych sprzętów. Przedłużają się więc studia Wróblewskiego. Kończy je w r. 1948 dyplomem magistra filozofii „w zakresie antropologii, etnografii z etnologią i prehistorii”. W r. 1950 uzyskuje w Katedrze etat starszego asystenta i odtąd może bez reszty zająć się pracą naukową. W r. 1953 awansuje na stanowisko adiunkta. W trzy lata później doktoryzuje się na podstawie pracy *Chłopski dom w Wielkopolsce — jego rozwój i przeobrażenia*. Wreszcie w r. 1964 uzyskuje na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu stopień naukowy docenta. Tematem pracy habilitacyjnej były *Wspólne elementy w ludowych kulturach środkowej Europy*. W trzy lata później powierzono mu w Katedrze UAM kierownictwo Zakładu Folklorystyki.

Wróblewski należał do naukowców, którzy nie gromadzili wiedzy na własny tylko użytek, dlatego lubił zajęcia dydaktyczne. Dawały mu one okazję do przekazywania swoich osiągnięć badawczych młodemu pokoleniu etnografów, do wdrażania studentów w dyscyplinę naukową. Dbał o rzeczową treść i staranną formę wykładu. Lubił rzetelną robotę i tylko taką cenił. Sam starał się pracować rzetelnie, nie tylko w zakresie swej dyscypliny, ale również na odcinku społecznym — w Związkach Zawodowych czy organizacjach naukowych, między innymi jako długoletni członek Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego czy jako sekretarz Komisji Etnograficznej Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

W pracy naukowej był Wróblewski zwolennikiem stopniowego rozszerzania problematyki badawczej i systematycznego doskonalenia warsztatu. Na tej zasadzie zainteresowania naukowe Wróblewskiego rozwijają się wszcz i w głąb z rzadko spotykaną konsekwencją. Zrazu koncentrują się na budownictwie wielkopolskim, a nawet w wąskim jego odcinku — budownictwie podcieniowym. Reliktowe okazy tego budownictwa Wróblewski sumiennie zinwentaryzował i zanalizował. Doszedł wtedy do przekonania, że wokół problemu chłopskiego budownictwa wielkopolskiego narosło wiele nieuzasadnionych poglądów, głównie z powodu podejścia do tego zagadnienia interesujących się nim badacze niemieckich z pozycji nacjonalistycznej. Rozszerzając tedy studia, poddaje analizie różne formy domów chłopskich występujących w Wielkopolsce. Wyniki swych dociekań przedstawił we wspomnianej pracy *Chłopski dom w Wielkopolsce — jego rozwój i przeobrażenia*. Wróblewski dał w niej — jak to podkreślił prof. Burszta — krytyczny przegląd dotychczasowych ujęć przedmiotu i to z obu stron barykady dzielącej polskich i niemieckich badaczy. Oddzielił i odrzucił stronę polityczną w interpretacji naukowej. W obiektywnej analizie wykazał błędy w dotychczasowych założeniach badawczych i braki fakto-graficzne w publikacjach. W szerokiej perspektywie przestrzennej i czasowej wykrył problem rodzimości. Obalił hipotezę o wschodnio-niemieckim rodowodzie domu wielkopolskiego. Zwrócił uwagę na elementy niezmienne domu, które mimo wielowiekowej ewolucji jego kształtu i mimo różnorodnych wpływów przetrwały do naszych czasów. Wróblewski przestrzega jednak przed traktowaniem rodzimości form w wąskim aspekcie regionalnym i zwraca uwagę na występowanie rzekomo typowych, tylko dla określonego regionu, zjawisk na obszarach daleko większych niż tereny zasiedlone przez różnorodne ludy i narody.

Problem taki zachęcał do badań nie tylko na polu budownictwa. Wróblewski, który chciał drogą precyzyjnej analizy faktograficznej dojść do odróżnienia tego co wspólne, od tego co właściwe tylko dla etnosu czy regionu, podjął się zadania przesłedzenia pod tym kątem widzenia zasobów kulturowych ludów otaczających polski obszar etniczny. Rezultatem tych dociekań była wymieniona rozprawa *Wspólne elementy w ludowych kulturach środkowej Europy*. Autor wyszedł z założenia, że ustalenie elementów wspólnych warunkuje dopiero wykazanie różnic jako zjawisk znamienych dla określonych regionów. Podjęcie przez Wróblewskiego tak szeroko zakreślonej problematyki, wymagającej znacznej znajomości faktograficznej i wielkiej erudycji, było możliwe dzięki wielokierunkowym studiom szczegółowym. Rezultatem tych dociekań są prace i artykuły poświęcone szczególnie kulturze Pomorza i pogranicza polsko-niemieckiego, liczne recenzje i omówienia aktualnych publikacji polskich i obcych, jak i hasła opracowane dla *Słownika starożytności słowiańskich*. Wymienić tu przykładowo można takie tytuły, jak: *Pomorze Zachodnie w niemieckich atlasach etnograficznych* (Szczecin 1959), *Germańskie elementy w kulturze słowiańskiej* ([w:] *Słownik starożytności słowiańskich*, t. 2), *Pogranicze polsko-niemieckie w świetle materiałów etnograficznych* („Lud” t. 50) czy *Etnograficzny zarys Pomorza Zachodniego* ([w:] *Pomorze Zachodnie — nasza ziemia ojczysta*, Poznań 1960). Wróblewski zdawał sobie sprawę z ogromu zamierzenia badawczego i ze skromnych wyników własnych dociekań. Swą pracę traktował też jedynie jako wskazującą kierunek badań.

We wszystkich swych badaniach Wróblewski dążył do zajęcia właściwej postawy wyjściowej, do poprawnego procesu myślowego, do prawidłowego i rzetelnego wnioskowania i do wysuwania hipotez dostatecznie uzasadnionych oraz twierdzeń w pełni udokumentowanych. Nie zadawała się jednostronnym naświetleniem zjawiska, jednokierunkowym ujęciem problemu. Starał się przedstawić to samo zagadnienie w aspekcie różnych szkół i kierunków badawczych i wykazywać zależność rezultatów dociekań od celów badawczych i związanych z nimi założeń metodologicznych. W ten sposób zwracał uwagę na względny charakter ustaleń i potrzebę nieustannej ich rewizji jako warunku postępu w nauce. Często też dostrzegał i tropił w obcych publikacjach metodyczne błędy, a chcąc ich sam uniknąć, poświęcał wiele uwagi zagadnieniom metodologii i starał się nią zainteresować na wykładach i seminariach swoich studentów. Bezustannie podkreślał przy tym konieczność uściślenia pojęć, precyzowania nazewnictwa, właściwego interpretowania treści znaczeniowej tkwiącej w słowie, nazwie, terminie. I rzecz znamienna — gdy dał studentom do ręki opartą na obszernej literaturze i własnych przemyśleniach część I swego *Wstępu do etnografii* (Poznań 1969), obejmującą rozważania nad zakresem i przedmiotem etnografii jako nauki o kulturze, to wysunął na czoło rolę języka w poznaniu naukowym, czyli zagadnienia terminologii.

Śmierć przerwała Wróblewskiemu pracę nad II częścią *Wstępu do etnografii*, która miała objąć zasady klasyfikacji przedmiotu badań oraz omówienie głównych kierunków badawczych i ich założeń metodologicznych. Śmierć nie pozwoliła mu też zrealizować opracowań syntetycznych, do których zmierzał po licznych i rozległych studiach szczegółowych nad ludową kulturą polską jako składową częścią środkowoeuropejskiego obszaru kulturowego i jej powiązań z kulturą tego obszaru. Usiłował te związki wykazywać już nie tylko w kulturze materialnej, od której badania rozpoczął, lecz coraz szerzej w kulturze społecznej i duchowej, w najszerszym pojętym folklorze. O rozległej erudycji Wróblewskiego w tych dziedzinach świadczą omówienia publikacji polskich, zwłaszcza zaś zagranicznych, zamieszczane w czasopismach etnograficznych, np. w „Ludzie”, czy hasła we wspomnianym *Słow-*

niku starożytności słowiańskich (Egzo- i endogamia, Demony) oraz artykuły w *Kulturze ludowej Wielkopolski*, którego to wydawnictwa był jednym z głównych inicjatorów (*Pojęcia o świecie, Demony i wyobrażenia demonologiczne*).

W jego folklorystycznych zainteresowaniach i dociekaniach niepoślednie miejsce zajmował świat wyobrażeń i wierzeń ludowych, świat zjawisk wykraczających poza zmysłową rzeczywistość, stanowiących jednak na równi z realiami istotne elementy w kulturze ludzkości. Dostrzegał je szczególnie w kulturach Wschodu i nimi się interesował. Już w młodości, zanim zaczął studia etnograficzne, kontaktował się z wielkimi w Polsce wyznawcami buddyzmu. To pozwoliło mu później napisać do cejlońskiej Encyklopedii buddyzmu rozprawkę-hasło *Buddyzm w Polsce* (1957).

Chęć naukowego poznania owych rozległych światów, pełnych niezbadanych tajemnic, była chyba powodem zapisania się młodego urzędnika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na fascynujące etnograficzne wykłady prof. Frankowskiego i wreszcie oddania się bez reszty umiłowanim studiom. Zatapiając się w bezbrzeżnych dziedzinach ludzkiej myśli, ludzkiej działalności, a nade wszystko ludzkiej wyobraźni jako głównego motoru kulturotwórczego, odrywało go od świata realnego i przenosiło w świat irracjonalny, w którego istotę, nie tylko metodami naukowego poznania, wnikać usiłował. To czyniło z Wróblewskiego — naukowca, człowieka nieco zagadkowego. Jego sądy cechowało zwykle jakieś niedopowiedzenie, wyczuwało się w nich nie tylko ostrożność, ale też wahanie, rozległe obszary wątpliwości naukowych. Z tymi wątpliwościami odszedł w zaświaty.

Stanisław Błaszczyk

PUBLIKACJE TADEUSZA WRÓBLEWSKIEGO

Zestawił *S. Błaszczyk*

1954

Etnografia radziecka a zagadnienie etnogenezy w świetle prac Stalina o językoznawstwie, „Lud” 1954, t. 41, s. 36–65.

Kilka uwag o geograficznym zasięgu występowania krosien poziomych i pionowych, „Lud” 1954, t. 41, s. 677–698.

Rec.: „*Anthropos*” t. 48, 1953, „Lud” 1954, t. 41, s. 977–989.

Rec.: „*Sovetskaja Etnografija*” z. 4, 1951, „Lud” 1954, t. 41, s. 876–888.

1956

Budownictwo ludowe w pracach O. Kolberga, „Lud” 1956, t. 42, s. 115–142.

1957

Buddhism in Poland, [w:] *Encyclopaedia of Buddhism*, t. 2, Paradenia (Ceylon) 1957, s. 186–194.

Starożytne krosna egipskie, „Z Otchłani Wieków” 1957, z. 4, s. 196–204.

1958

Chłopskie budownictwo podcieniowe w Wielkopolsce w XIX i XX w., „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza”, *Archeologia, Etnografia*, z. 1, Poznań 1958, s. 99–222.

Jeszcze o krosnach i tkactwie, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” 1958, t. 6, z. 1–2, s. 61–82.

Zagadkowe ślady na ścianach kościołów w Wielkopolsce, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza” 1958, t. 4, z. 2, s. 195–205.

Uwagi do artykułu J. Tomaszewskiego „Z badań nad integracją społeczną na Ziemiach Zachodnich”, „Przegląd Zachodni” 1958, R. XIV, t. 3 (nr 5–6), s. 450–453.

Rec.: *Antropologia w tomach 55–57 (R. 1953–1955) czasopisma „American Anthropologist”*, „Człowiek w Czasie i Przestrzeni” 1958, t. 1, z. 3, s. 162–164.

Rec.: J. Błachnio, *Ozdooby nadszczytowe na Ziemi Chełmińskiej i Michałowskiej*, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza” 1958, t. 4, s. 446–449.

1959

Pomorze Zachodnie w niemieckich atlasach etnograficznych, „Szczecin. Miesięcznik Pomorza Zachodniego” 1959, z. 8–9, s. 137–155.

Rec.: A. Dobrowolska, *Budownictwo ludowe na Pomorzu Zachodnim*, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza” 1959, t. 5, s. 365–368.

1960

Dom i zagroda, [w:] *Kultura ludowa Wielkopolski*, t. 1, Poznań 1960, s. 107–162. *Etnograficzny zarys Pomorza Zachodniego*, [w:] *Pomorze Zachodnie — nasza ziemia ojczysta*, Poznań 1960, s. 198–220.

Red. oprac. materiałów: B. Stelmachowska, *Budownictwo Słowińców*, „Biblioteka Ślupska” (Poznań) 1960, t. 5.

Sprawozdanie z działalności poznańskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, „Lud” 1960, t. 45, s. 558–560.

Rec.: „*Anthropos*” t. 50, 1955, „Lud” 1960, t. 45, s. 348–358.

Rec.: „*Anthropos*” t. 51, 1956, „Lud” 1960, t. 45, s. 358–368.

1961

Budowle nawodne, tzw. palafity, [w:] *Słownik starożytności słowiańskich*, t. 1, 1961, s. 173–174.

Budulec. Sciany. Dach, [w:] *Słownik starożytności słowiańskich*, t. 1, 1961, s. 182.

Budynki mieszkalne, [w:] *Słownik starożytności słowiańskich* t. 1, 1961, s. 186–188.

Chłopski dom w Wielkopolsce, jego rozwój i przeobrażenie. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1961.

Rec.: „*Anthropos*” t. 52, 1957, „Lud” 1961, t. 46, s. 378–388.

Rec.: „*Anthropos*” t. 53, 1958, „Lud” 1961, t. 46, s. 388–397.

Rec.: „*Baessler Archiv*”, t. I–III i V, 1952–1957, „Lud” 1961, t. 46, s. 416–424.

Rec.: T. P. Bank, *Botanical and ethnobotanical Studies in the Aleutian Islands*, „Lud” 1961, t. 46, s. 433–434.

Rec.: „*L’Ethnographie*” t. 50, 1955, „Lud” 1961, t. 46, s. 397–403.

Rec.: „*L’Ethnographie*” t. 51, 1956, „Lud” 1961, t. 46, s. 403–408.

Rec.: S. Erixon, A. Hultkranz, L. Bodker, *International Dictionary of regional European Anthropology and Folklore*, „Lud” 1961, t. 46, s. 428–430.

Rec.: L. P. Potapov, *Narody jużnoj Sibiri*, „Lud” 1961, t. 46, s. 358–361.

1962

Ciesielstwo, [w:] *Słownik starożytności słowiańskich*, t. 1, z. 2, 1962, s. 268–269.

Demony, [w:] *Słownik starożytności słowiańskich*, t. 1, z. 2, 1962, s. 335–338.

Egzo- i endogamia, [w:] *Słownik starożytności słowiańskich*, t. 1, z. 2, 1962, s. 446–448.

Prof. dr E. Frankowski. *Wspomnienie pośmiertne*, „Kronika Miasta Poznania” 1962, t. 30, s. 94–96.

Z badań nad zabytkami drewnianego budownictwa chłopskiego w Wielkopolsce, „Sprawy Oświaty i Kultury Województwa Poznańskiego” 1962, t. 2, s. 103–107.

Rec.: J. Burszta, *Dawne budownictwo na sochy w Wielkopolsce i jego zanik*, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza” 1962, t. 7, s. 355–356.

Rec.: „*L’Ethnographie*” t. 52, 1957, „Lud” 1962, t. 47, s. 571–578.

Rec.: S. W. Kiselev, *Kratkij očerok drevnej istorii Chakasov*, „Lud” 1962, t. 47, s. 540–544.

Rec.: Z. Radacki, *Budownictwo wiejskie na Pomorzu Zachodnim*, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza” 1962, t. 7, s. 395–397.

Rec.: J. Stankiewicz, *Piotr Loewen — budowniczy żuławski*, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza” 1962, t. 7, s. 408–409.

Rec.: J. Stankiewicz, *Zabytki architektury i budownictwa na Żuławach*, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza” 1962, t. 7, s. 411–413.

1963

Prof. Witold Klinger. *Wspomnienie pośmiertne*, „Lud” 1963, t. 48, s. 571–577.

Red. oprac. materiałów: B. Stelmachowska, *Słowińcy i ich kultura*, „Biblioteka Słupska” (Poznań) 1963, t. 11.

1964

Budownictwo gospodarcze, [w:] *Kultura ludowa Wielkopolski*, t. 2, Poznań 1964, s. 52–111. Współautor: J. Burszta.

Ciesielstwo, [w:] *Kultura ludowa Wielkopolski*, t. 2, Poznań 1964, s. 447–464.

Germańskie elementy w kulturze słowiańskiej, [w:] *Słownik starożytności słowiańskich*, t. 2, z. 1, 1964, s. 97–99.

Wspólne elementy w ludowych kulturach środkowej Europy, „Prace Wydziału Filozoficzno-Historycznego UAM”, Seria Etnograficzna, nr 3, Poznań 1964.

1966

Pogranicze polsko-niemieckie w świetle materiałów etnograficznych, „Lud” 1966, t. 50, cz. II, s. 431–466.

Przemiany w obrzędowości rodzinnej, „Argumenty” 1966, nr 17, s. 4, 10.

Zagadki historii kultury, „Mówią Wieki” 1966, R. IX, nr 11, s. 1–5.

1967

Demony i wyobrażenia demonologiczne, [w:] *Kultura ludowa Wielkopolski*, Poznań 1967, t. 3, s. 437–455.

Pojęcie o świecie, [w:] *Kultura ludowa Wielkopolski*, t. 3, Poznań 1967, s. 505–540.

Rozwój zainteresowań ludoznawczych w Wielkopolsce, „Lud” 1967, t. 51, s. 83–92.

Z dziejów pojęcia etnografii, „Łódzkie Studia Etnograficzne” 1967, t. 9, s. 11–21.

Z zagadnień budownictwa wiejskiego Ziemi Kamieńskiej, „Rocznik Kamieński” 1967, t. 2, s. 107–151.

1968

Zarys historii badań nad duchową kulturą ludową w Polsce, „Lud” 1968, t. 51, cz. II, s. 453–484.

1969

Katedra Etnografii UAM w Poznaniu w latach 1945–1967, „Etnografia Polska” 1969, t. 13, s. 129–143.

Niemiecka „Mitteleuropa” w ujęciu Bruno Schiera, „Lud” 1969, t. 53, s. 323–331.

Wstęp do etnografii, cz. I, *Etnografia, lud, kultura*, Poznań 1969.

Rec.: „*Anthropos*” t. 61, 1966, „Lud” 1969, t. 53, s. 402–406.

Rec.: „*Anthropos*” t. 62, 1967, „Lud” 1969, t. 53, s. 406–411.

Rec.: *L’Ethnographie*” t. 60–61, 1966–1967, „Lud” 1969, t. 53, s. 396–400.

1970

Rec.: „*Anthropos*” t. 63–64, 1968–1969, „Lud” 1970, t. 54, s. 263–269.

1972

Rec.: Teodor Wilhelm Danzel, *Ethnologische Kulturkunde. Versuch einer universalen Systematik der Kulturwissenschaften*, Hamburg 1967, „Lud” 1972, t. 56, s. 292–295.

Rec.: R. Śmiałowski i E. Dąbska, *Budownictwo drewniane i młyny wietrzne na Ziemi Lubuskiej*, „Rocznik Lubuski” 1972, t. 8.

ADOLF NASZ

Dnia 7 kwietnia 1973 roku zmarł w wieku 57 lat, po ciężkiej chorobie, doc. dr Adolf Nasz, znakomity znawca kultury ludowej Śląska Dolnego i Opolskiego. Nauka polska straciła wybitnego nauczyciela i uczonego, fakt ten szczególnie boleśnie dotknął wrocławskie środowisko akademickie.

Adolf Nasz po ukończeniu studiów na kierunku prehistorii i etnologii, a następnie uzyskaniu stopnia doktora filozofii na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie wyjeżdża w 1946 roku do Wrocławia aby na stałe związać się z Uniwersytetem.

W 1954 r. uzyskuje stopień docenta. Na Uniwersytecie Wrocławskim pełni szereg funkcji, a mianowicie: kierownika Katedry Etnologii (od 1952 r.), kierownika Zakładu Etnografii Polski (1955–1969 r.), kierownika Katedry Etnografii Polski (1960–1969 r.), prodziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego a ostatnio kierownika połączonych katedr etnografii (od 1972 r.). Głównie Jemu Uniwersytet Wrocławski zawdzięcza zorganizowanie i rozwój kierunku etnografii. Był pedagogiem wybitnym, wykształcił i wychował wielu magistrów i doktorów. Pod Jego opieką powstało szereg prac naukowych i popularno-naukowych. Wykładał również na Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu. Od początku swej działalności naukowej doc. dr A. Nasz był członkiem i działaczem Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, pełnił szereg odpowiedzialnych funkcji, a mianowicie: Zastępcy Sekretarza Generalnego, ostatnio Wiceprezesa Zarządu Głównego PTL i Prezesa Oddziału Wrocławskiego PTL. Był członkiem Towarzystw naukowych i regionalnych Wrocławia i Opola.

Jego i przez niego inspirowane liczne publikacje pozwalają nam bliżej poznać kulturę ludową Śląska.

Okrutna choroba nagle przerwała życie doc. dr A. Nasza w okresie, kiedy rozwijał szeroko zakrojone badania naukowe indywidualne i zespołowe nad kulturą ludową Śląska, której był najwybitniejszym znawcą.

Odszedł w chwili, kiedy środowisko akademickie Wrocławia potrzebowało najbardziej Jego pomocy.

Pomimo ciężkiej i długotrwałej choroby do ostatnich godzin swego życia zajmował się dydaktyką, pracami naukowymi młodszych kolegów oraz uczestniczył w pracach redakcyjnych przygotowywanej do druku „Wsi śląskiej”. Nie zdążył napisać podręcznika etnografii śląskiej i wielu innych prac.

Jego nagle odejście jest bolesną stratą dla nauki polskiej i naszego Towarzystwa.

Edward Ozgowiec

MARIA KAMOCKA

W dniu 13 marca 1972 r. zmarła w Krakowie mgr Maria Kamocka, pracownik naukowy Miejskiej Biblioteki Publicznej. Zmarła była autorką kilku rozpraw z zakresu stroju ludowego. Była długoletnim członkiem Oddziału Krakowskiego PTL, w którym ostatnio pełniła funkcję członka Komisji Rewizyjnej.

Elżbieta Królikowska

JÓZEF LIGEZA

Dnia 24 grudnia 1972 r. zmarł nagle w wieku 62 lat doc. dr Józef Ligeza, dyrektor Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, wybitny badacz folkloru i kultury ludowej Śląska, autor i realizator licznych, cennych inicjatyw kulturalnych i badań naukowych, zasłużony dla regionu śląskiego działacz społeczny.

Ze Śląskiem związał się trwale w 1934 r. po ukończeniu studiów historycznych i etnograficznych na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Był jednym z pierwszych, którzy w latach międzywojennych podjęli badania i gromadzenie śląskich pieśni ludowych wznowionych, znów dzięki Jego inicjatywie, w 1950 r. i utrwalonych w zapisie magnetofonowym.

Zmarły pracował w wielu towarzystwach naukowych, regionalnych i kulturalnych. Z Jego inspiracji śląskie placówki muzealne prowadzą własne prace badawcze, wydawnicze i oświatowe. W latach 1959–1962 był jednym z organizatorów Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach, jako jego wicedyrektor i przewodniczący Komisji Etnograficznej.

Polem Jego szczególnie umiłowanej działalności były badania naukowe w zakresie kultury ludowej na Śląsku, folkloru robotniczego, folkloru muzycznego i literatury ludowej. Tematom tym poświęcił wnikliwe i cenne publikacje.

Doc. dr Józef Ligęza należał do tych pracowników naukowych, którzy swą wiedzę i doświadczenie oddali do dyspozycji społeczeństwu.

Jego odejście jest dotkliwą stratą w nauce i w szeregach naszego Towarzystwa.

Maria Suboczowa

JANUSZ OPTOŁOWICZ

W dniu 14 września 1972 r. zmarł mgr Janusz Optołowicz, kustosz Działu Etnografii Muzeum Okręgowego w Lublinie, wieloletni, zasłużony członek Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego.

Krzyszyna Marczak

SEBASTIAN FLIZAK

Dnia 28 listopada 1972 r. zmarł dr Sebastian Flizak, Honorowy Członek PTL. Zmarły był współzałożycielem Oddziału PTL w Mszanie Dolnej, któremu przewodniczył przez całe ćwierćwiecze.

WŁADYSŁAW STOŻEK

Dnia 29 listopada 1972 r. zmarł Władysław Stożek. Był zapalonym entuzjastą ludoznawstwa oraz długoletnim członkiem Oddziału PTL w Mszanie Dolnej.

Piotr Kaleciak